

Naturbeitemarkene i Vestland

John Bjarne Jordal

Miljøfaglig
Utredning

NATURBEITEMARK TILHØRER **SEMI-NATURLIG ENG:**

- * graset høstes (beiting/slått)
- * lite/ingen gjødsling eller sprøyting
- * lite/ingen jordarbeiding eller tilsåing
- * ofte gamle, resultat av langvarig bruk
- * kraftig tilbakegang siste 50-100 år

Slåttemark (utvalgt naturtype, handlingsplan)

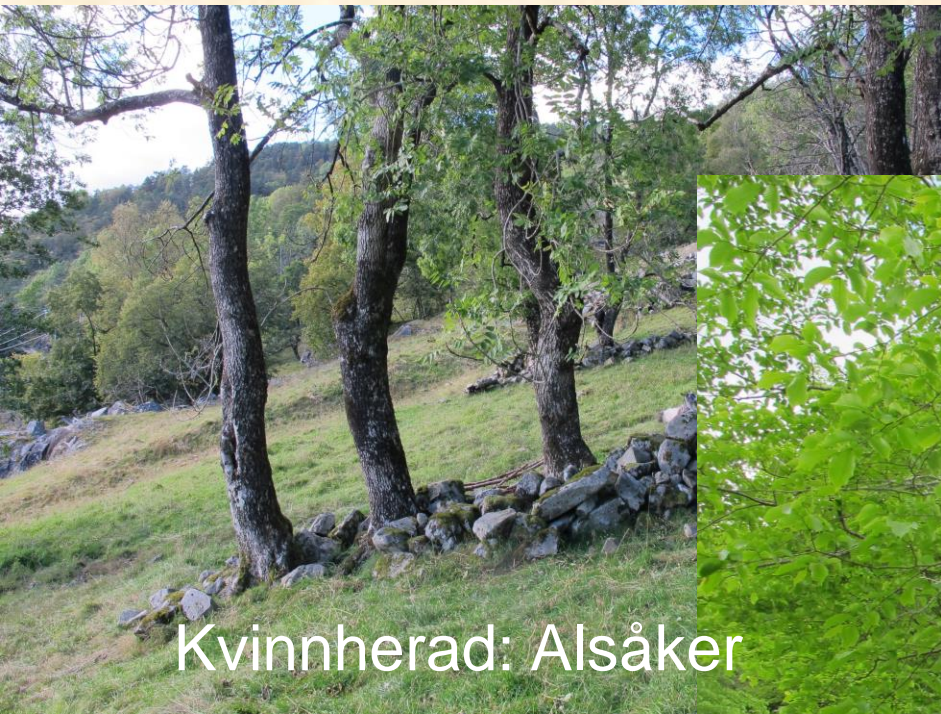

Naturbeitemark

Hagemark – tresatt naturbeitemark

- semi-naturlig eng kan ha spredte trær

Kvinnherad: Alsåker

Førde: Kusslia

KJENNETEGNENDE ARTER I SEMI-NATURLIG ENG

Tåler ikke gjødsling

KJENNETEGNENDE KARPLANTER

- * planter med hovedforekomst i seminaturlig eng
- * lyskrevende, finnes også i andre åpne naturtyper

BEITEMARKSSOPP

- * sopparter med hovedforekomst i seminaturlig eng
- * mange arter finnes helst i de gamle (>50-100 år)
- * en del arter finnes også i edellauvskog/kalkbarskog m.m. (0-20% av funn)

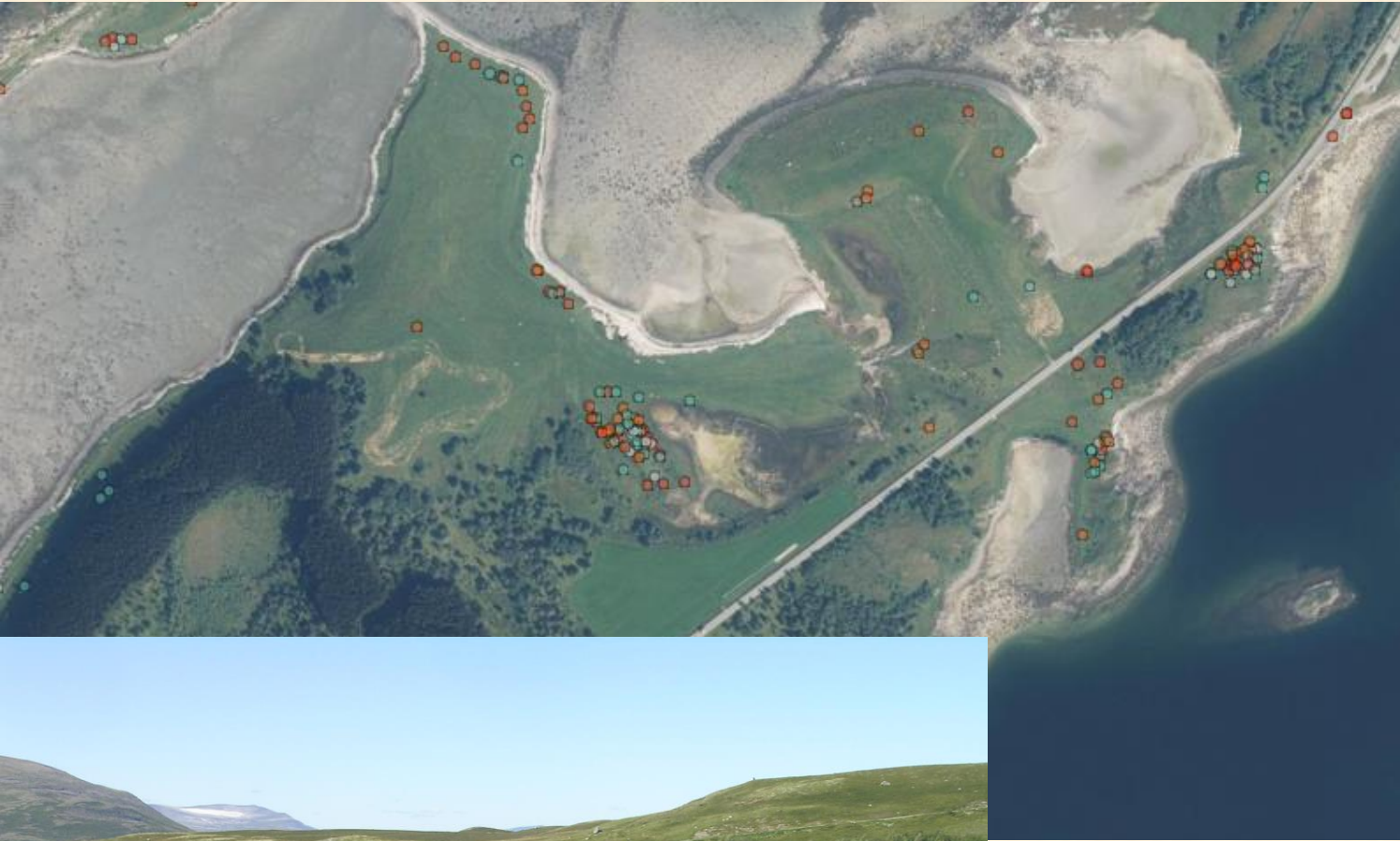

+ diverse insekter

Påvirkning og prosesser

Påvirkning og prosesser

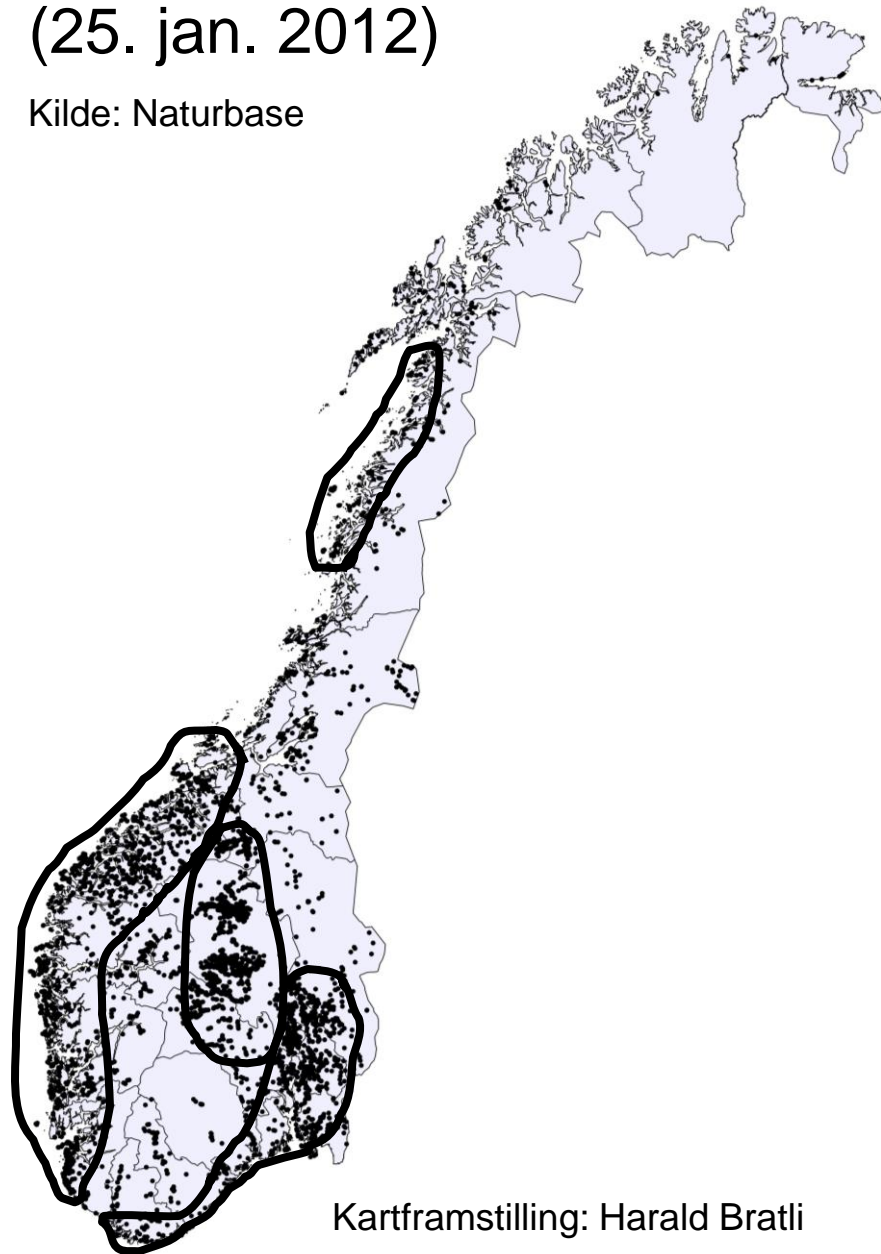
Utbredelse av
beitemarks-
sopp i et
delvis
gjødslet
landskap

Oppdyrket seterlandskap

Naturbeitemark (A, B, C) (25. jan. 2012)

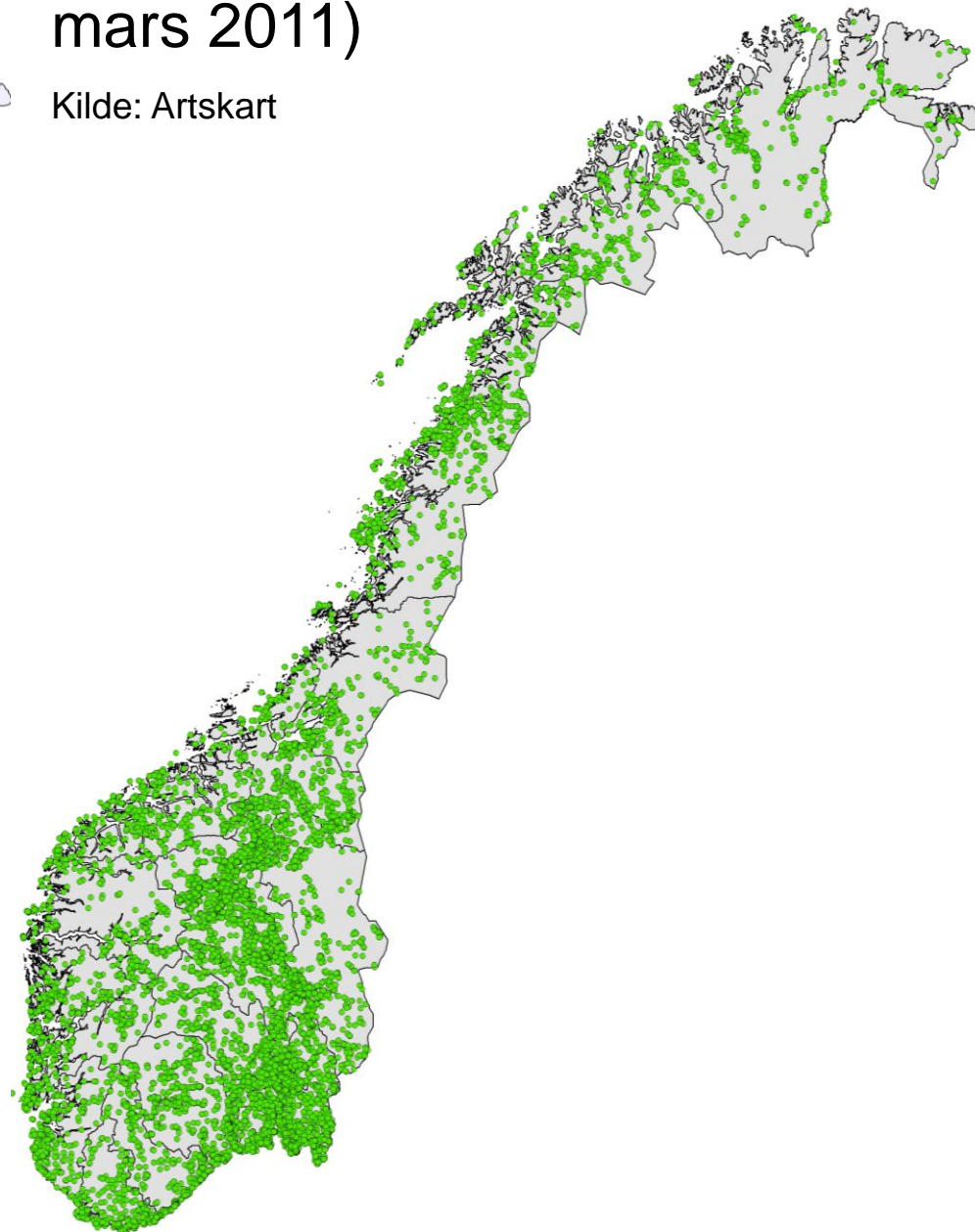
Kilde: Naturbase

Kartframstilling: Harald Bratli

Tilknyttede planter (rødlista) (9. mars 2011)

Kilde: Artskart

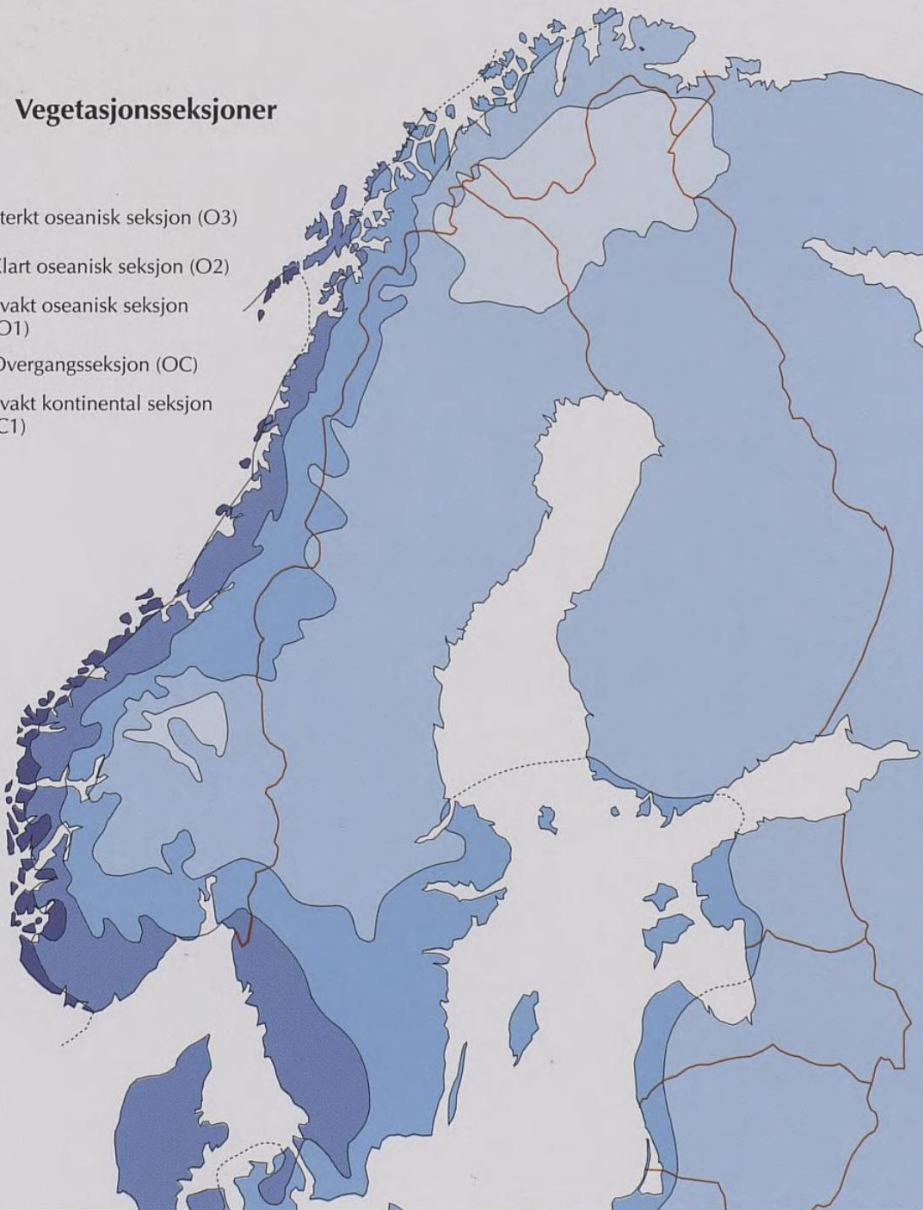

Vegetasjonsseksjoner – inndeling kyst-innland

87

Vegetasjonsseksjoner

- Sterkt oseanisk seksjon (O3)
- Klart oseanisk seksjon (O2)
- Svakt oseanisk seksjon (O1)
- Overgangsseksjon (OC)
- Svakt kontinental seksjon (C1)

sterkt oseanisk (O3)

klart oseanisk (O2)

svakt oseanisk (O1)

overgangsseksjon (OC)

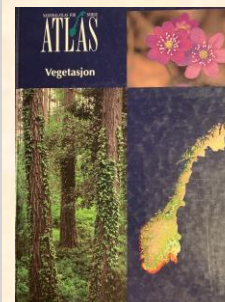
svakt kontinental (C1)

OSEANISK KLIMA:

*** høy vintertemperatur**

*** høy luftfuktighet**

← Moen 1998

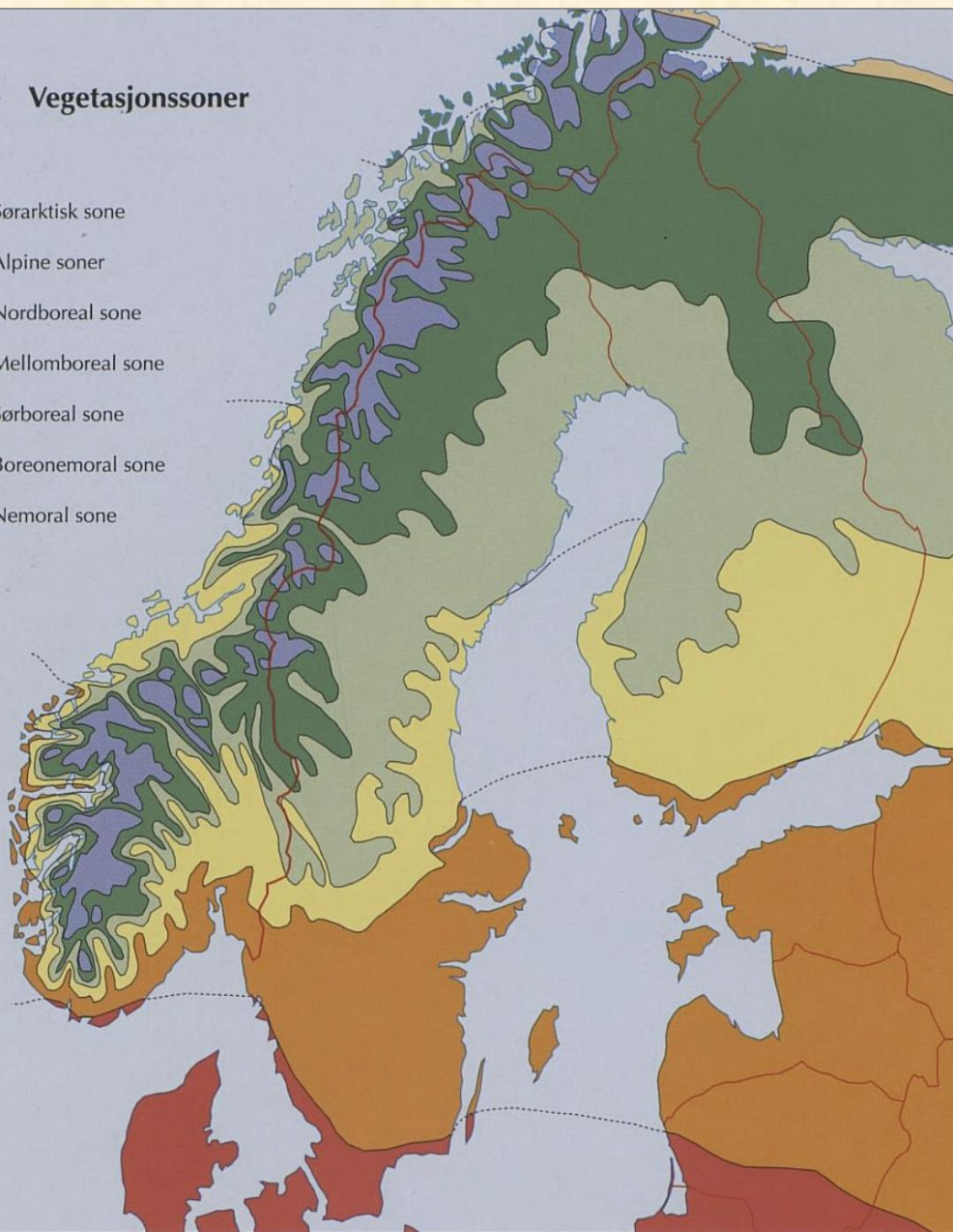

Vegetasjonssoner – inndeling sør-nord og lavland-fjell

69

Vegetasjonssoner

- Sørarktisk sone
- Alpine soner
- Nordboreal sone
- Mellomboreal sone
- Sørboreal sone
- Boreonemoral sone
- Nemoral sone

boreonemoral (BN, oransje)
sørboreal (SB, gul)
mellomboreal (MB, lysgrønn)
nordboreal (NB, mørkegrønn)
alpine soner (A, fiolett)

VIKTIGST:

sommertemperaturer og
varmesum

← Moen 1998, jf.
Bakkestuen m. fl. 2008

Kystblåstjerne (VU – sårbar)

Kystblåstjerne

Blodstorkenebb

Vestlandsvikke NT

Trollnype VU

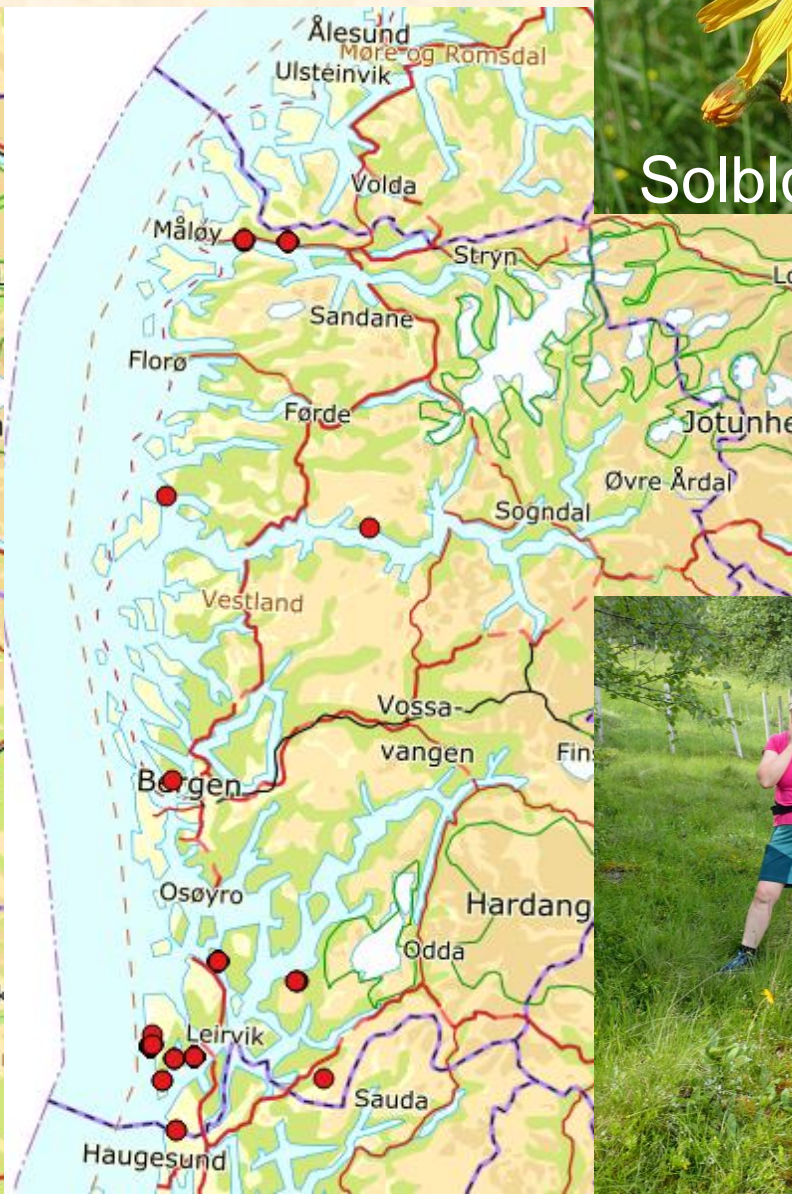

Vårmarihånd

Solblom (sterkt truet – EN) før og etter 1.1.2000

Før

Etter

Solblom (EN)

Bakkesøte

Snøsøte

Indre Sogn – østlige arter

Dvergforglemmegei (VU)

Engtjæreblom

Vårveronika (VU)

Vårmure (VU)

Indre Sogn – østlige arter

Lærdal: Honingane

Høstmarinøkkel (VU) – en av fire lokaliteter i Vestland

Beitemarkssopp (engelsk: **CHEGD** fungi)

Clavariaceae – fingersopper →

Hygrophoraceae – vokssopper →

Entoloma – rødsporer →

Geoglossaceae - jordtunger →

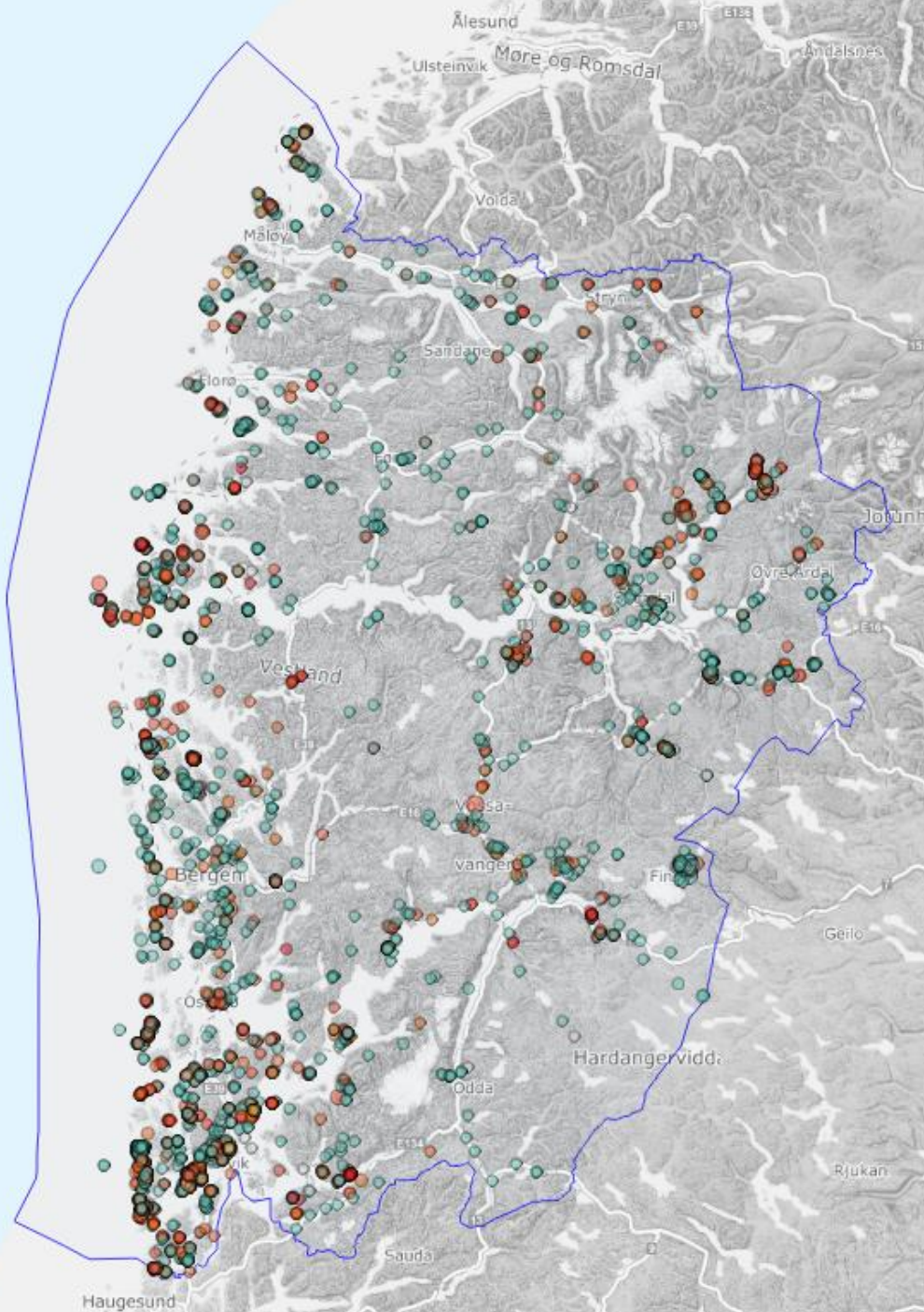
Dermoloma - grynmusseronger

Beitemarkssopp i Vestland med fargekoder etter rødlistekategori

Norsk rødliste for arter

- RE** 1. Regionalt utdødd
- CR** 2. Kritisk truet
- EN** 3. Sterkt truet
- VU** 4. Sårbar
- NT** 5. Nær truet
- DD** 6. Datamangel
- LC** 7. Livskraftig
- NA** 13. Ikke egnet
- NE** 14. Ikke vurdert

Rosa vokssopp

Porpolomopsis calyptriformis (CR)

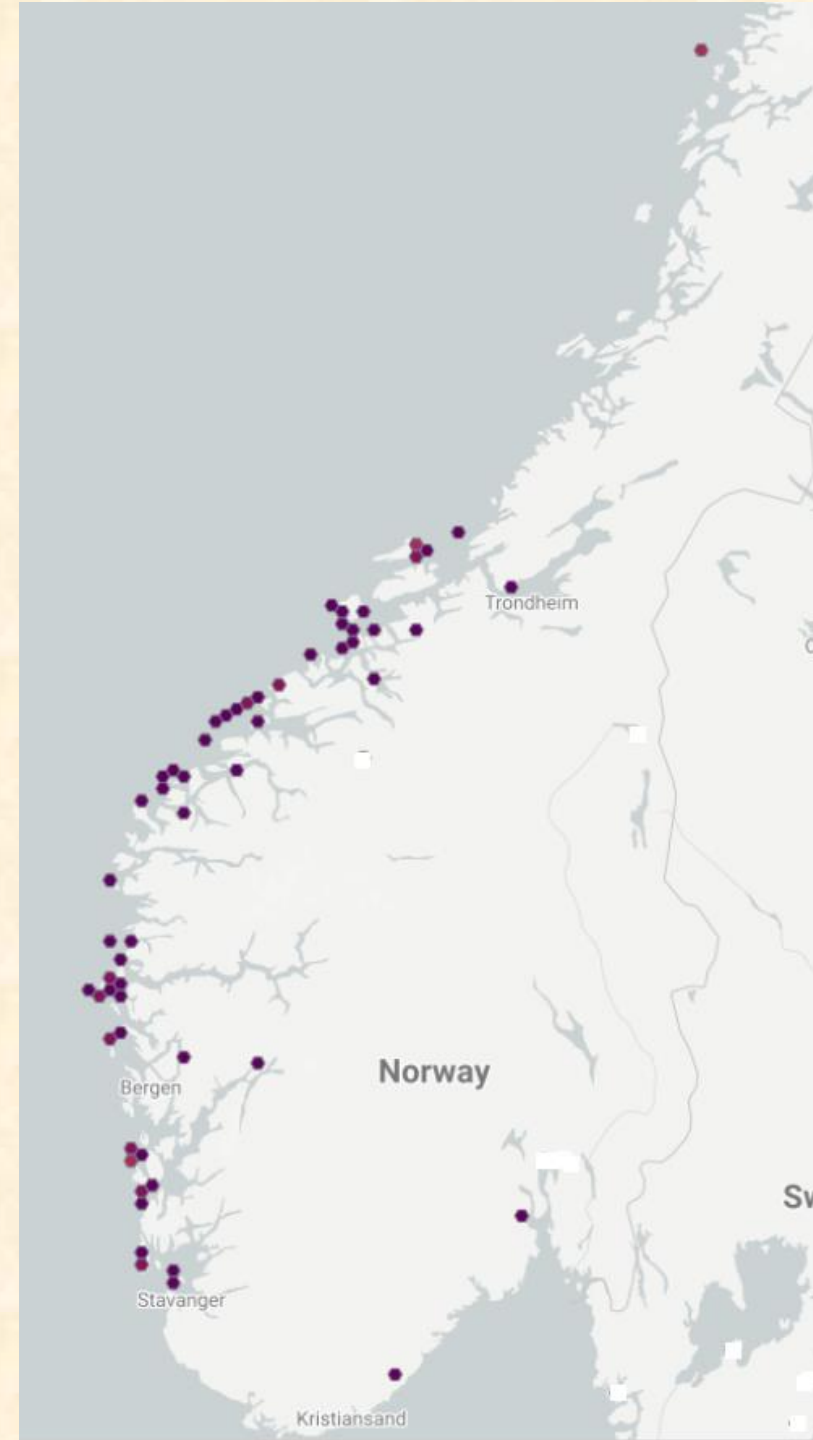

Gul slimvokssopp *Gloioxanthomyces vitellinus* (VU)

Jordal & Gaarder (2002): *H. vitellina* – en oseanisk sopp (Blyttia)

Wollan (2007) og Wollan m. fl. (2008): T-feb + T-jan er viktigste variabler for å forklare utbredelsen til denne arten

Tinnvokssopp

Cuphophyllus atlanticus (*C. canescens*) (EN)

Foreslått som
prioritert art

Rød honningvokssopp *Hygrocybe splendidissima* (VU)

Over halvparten av beitemarkssoppene går opp i seterregionen

Rødgul småkøllesopp

Mønjevokssopp

Røykkøllesopp (NT)

Beiterødspore

Å lete etter skjulte arter

“Skjulte sopper i semi-naturlig eng i Norge studert ved å kombinere fruktlegemestudier og miljø-DNA”

Finansiering: Artsdatabanken

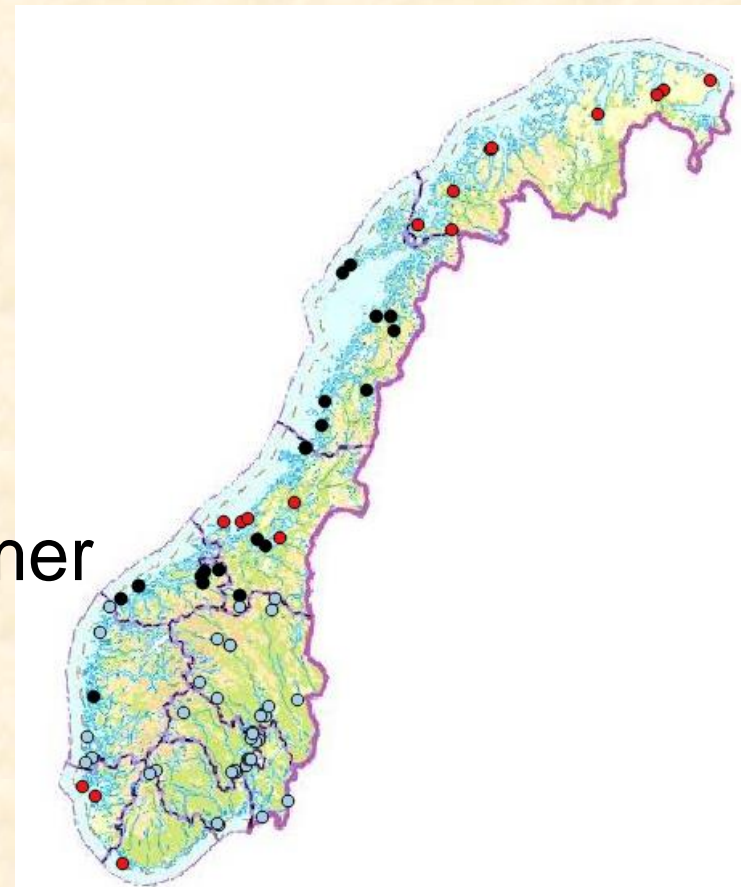
Deltar: NMBU, MFU, NINA

Fokus: beitemarkssopp

Prosjektperiode: 2022-2025

Metode: jordprøver, fruktlegemer

72 lokaliteter

Å lete etter skjulte arter

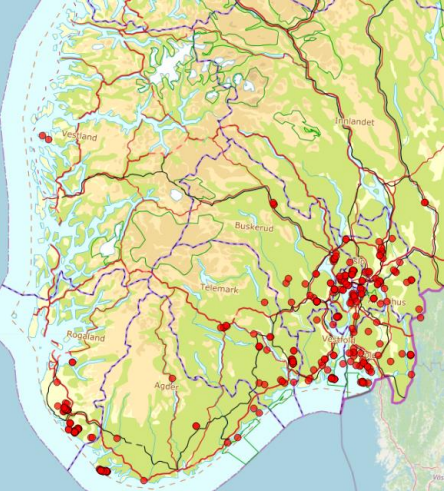
Resultater:

- mange flere arter enn vi trodde
- mange arter er sjeldne å finne som fruktlegermer, vi fant dem mest som DNA i jord
- behov for å beskrive **veldig mange** nye arter

Det haster – vi må prøve å rekke det før de forsvinner!

Ukjent køllesopp fra Bømlo

Vortebiter (VU på rødlista); mange insekter er sørlige

**Stor bloddråpesvermer (EN –
sterkt truet), semi-naturlig eng
og rasenger (Aurland, Stad)**

**Vestland har et veldig variert klima,
men har et særlig ansvar for
kystnatur og oseaniske arter i Norge.**

Hva du kan gjøre?

- lær mer om naturtype og arter
- sjekk eksisterende kunnskap (Naturbase, Artskart)
- fokuser særlig på lokaliteter med sjeldne/rødlista arter
- prøv å finne nye lokaliteter
- vis interesse – snakk med eiere/dyreholdere og kommune, stimuler til skjøtsel
- hvis ingen skjøtsel – prøv å finne løsninger